

GLOBALLASHUVNING IJOBIY VA SALBIY JIHATLARI

Sulaymonov Isomiddin

Abrorqulova Gulnoza

*Jizzax davlat pedagogika universiteti
maktab menejmenti 4-kurs talabalari*

Anotatsiya: Globallashuv bugungi dunyoda murakkab va ko'p qirrali muammodir. Ushbu jarayonning ijobiy tomonlari orasida ortib borayotgan global aloqalar, madaniy almashinuv, iqtisodiy o'sish, texnologiya transferi va xalqaro hamkorlik kabi unsurlar birinchi o'ringa chiqadi. Boshqa tomondan, uning salbiy oqibatlari madaniy eroziya, daromadlar tengsizligining kuchayishi, ekologik muammolar va mahalliy iqtisodiyotning zaiflashishi kabi muhim muammolarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqola taklifida globallashuvning ijobiy va salbiy ta'siri batafsil ko'rib chiqiladi va bu jarayonning insoniyatga ta'siri tahlil qilinadi.

Ushbu maqola o'quvchiga globallashuvning turli jihatlarini tushunish va baholash bo'yicha keng nuqtai nazar bilan ta'minlaydi

Anotatsion: Globalization is a complex and multifaceted problem in today's world. Among the positive aspects of this process, elements such as increasing global connections, cultural exchange, economic growth, technology transfer and international cooperation come to the fore. On the other hand, its negative consequences include important issues such as cultural erosion, increasing income inequality, environmental problems, and the weakening of the local economy. The proposal of this article examines in detail the positive and negative effects of globalization and analyzes the impact of this process on humanity.

This article provides the reader with a broad perspective to understand and evaluate various aspects of globalization

Kalit so'zlar: Global aloqalar, madaniy xilma-xillik, axborot va texnologiya almashish, xalqaro hamkorlik, global farovonlikning oshishi, madaniy gomogenizatsiya, daromadlar tengsizligi, atrof-muhitning buzilishi, mahalliy iqtisodiyotning zaiflashishi, ijtimoiy an'analarning yemirilishi.

Key words: Global relations, cultural diversity, information and technology exchange, international cooperation, increase in global prosperity, cultural homogenization, income inequality, environmental degradation, weakening of local economy, erosion of social traditions.

Globallashuvning ijobiy jihati global hamkorlik va tashqi iqtisodiy aloqalar, madaniy munosabatlar va inson huquqlari jamoalari ko'rsatishdan iborat. Ijobiy jihat turli mamlakatlararo muloqot va global muammolar yechishni tartibga soladigan

global jihatlardir. Bu global biznes modellarini rivojlantirish huquqiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy asoslarga amal qilish va global hamkorlik tarafdagi biznes va inson huquqlarini qo'llay olishni qulish uchun kerakli qoidalar va mashqlarni ta'minlashni davom etishga olib keladi. Global aloqalar, bugungi dunyodagi eng yirik va yirik tarmoqlar uchun ishlab chiqaruvchi yoki xizmatlarni ko'rsatuvchi shirkatlardir. Ularning faoliyati dunyo bo'ylab tarqalgan hisoblanadi va ularga o'zlarini rag'batlantirish, doimiy ravishda boshqarish va ko'rsatish uchun global xizmat tashkilotlariga ega. Global aloqalar, xizmatlar, mahsulotlar va infrastrukturani birlashtirish bo'yicha aralashuvlar orqali yana birinchi qatori yoki mahalliy tarmoqqa kirish huquqlarini olishadi. Globallashuv madaniy xilma-xilligi, dunyoning har xil o'zaro aloqalarni kuchaytirish va olingan ilmiy ma'lumotlardan foydalanish asosida o'zgaruvchi, yangilangan va masofaviy o'rni bo'ladi. Bu o'zgarishlar dunyoning katta qismida aloqalar va munosabatlarni o'rtacha talab va qoidalari bilan tuzilishi, boshqa madaniyat va tarixning qimmatini tushunish, yaratilgan mahsulotlarni global darajada almashish va xizmatlar taqdim etishni ta'minlash uchun multikulturalizm va boshqa indiversion quliqlarga aloqador bo'ladi. Globallashuvning madaniy xilma-xilligi, insonlik huquqlar, shuningdek, demokratiya, barqarorlik, ijtimoiy inklyuziya va boshqa normalarga e'tibor qaratadi. Bu, dunyodagi har qanday insonning o'zgarishni qabul qilish va har qanday insonning o'zining o'zgaruvchan faolliklariga qat'iy e'tibor qilishni talab qiladi. Globallashuvning kelgusi yo'nalishi axborot va texnologiyalarni kengaytirish va ulardan foydalanishdir. Axborot va texnologiyalar, dunyo bo'yicha aloqalarni kuchaytirish, insonlar o'rtasidagi munosabatlarni o'zlashtirish va dunyo bo'ylab bilimdonlarni birgalikda ishlaganda o'zlarini globallashuviga olib keladi. Global aloqa va axborot texnologiyalari global yozishni, tarqalishni va ma'lumot almashishni osonlashtiradi.

Bu texnologiyalar dunyoning uzoq xududlari bo'ylab turli xil tarmoqlarni bir-birlariga ulab tashlashi va o'zaro aloqalarni kuchaytirishi mumkin bo'lgan innovatsiyalar va xizmatlarni yaratishda katta ahamiyatga ega. Axborot va texnologiyalar, global madaniy xilma-xilligi va global tarmoqlar o'rtasida o'zlashtirilgan munosabatlarni kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bu texnologiyalar dunyodagi insonlar va tashkilotlar o'rtasidagi uzluksiz aloqalarni ta'minlash va globallikni kuchaytirish uchun muhim vositadir. Globallashuvning kelgusi yonalishi xalqaro hamkorlikni o'z ichiga oladi. Xalqaro hamkorlik, mamlakatlar, ichki va tashqi tashkilotlar, shaxsiy tadbirkorlar va milliy tarmoqlar orasidagi ishonchli, barqaror aloqani kuchaytirish uchun harakat qilishni talab etadi. Bu hamkorlik, dunyo bo'ylab muammolarga qarshi kurashishni talab etadi. Xalqaro hamkorlik, dunyo bo'ylab global muammolarga qarshi kurashish, inson huquqlarini tarqatish, barqaror ishtirok va taraqqiyotni ta'minlash uchun zarurdir. Bu hamkorlik, mamlakatlarni bir-birlari bilan xizmatlarni almashish, resurslarni biriktirish va global muammolarni hal etish

qaratilgan. Xalqaro hamkorlik, insoniyat taraqqiyotiga muhim ta'sir ko'rsatadigan global xususiyatga ega, uning darajasi va o'zgarib turishi insonlikning toza va foydali jihatlari orasidagi tasirini tortadi. Globallashuv dunyodagi global farovonlikning oshishi uchun muhim bir vosita sifatida xizmat qiladi. Global farovonlik, mamlakatlar va insonlar uchun berilgan takliflar va imkoniyatlarni kengaytirish, dunyo bo'yicha mavjud resurslardan qoniqtirish va ulardan foydalanish yoki adolat va barqarorlikni o'stirishni ta'minlash uchun atrof-muhitni ximoya qilish uchun kerakli qadriyatni kengaytiradi. Global farovonlik, yuqori bilim, yangi innovatsiyalar va global integratsiya orqali insoniyat internet bilan global aloqa va taraqqiyot bilan bog'liq mas'uliyatlarni o'z ichiga oladi. Global farovonlik, barcha mamlakatlarda barqarorlikka ko'maklashadi, global islohotlar va siyosiy tuzumlar muammosi va boshqalar bilan harakatni rivojlanishini ta'minlaydi. Bu bilan birga, global qarorlar dunyodagi muammolarni hal etishga yordam beradi va global xususiyatlarni kuchaytirishga yo'llar ochiladi. Global farovonlik, insonning dunyodagi muxim muammolarini hal etishda kata hissa qo'shadi.

Globallashuvning salbiy jihati global oqimonlar, iqtisodiy bosqichlar, zamin buzilishi va atrof-muhitning buzilishi bilan bog'liqdir. Salbiy jihatlari jamiyat va atrof-muhitni buzilishni o'z ichiga olgan shakllarga bo'lsa-da, inson huquqlari, atrof-muhitni muhofiza qilish, global uning oldidagi jarayonlarda tashqi toifalarni o'z ichiga olgan. Bu uchun umumiy o'z ichiga olgan qonunlar, insonlar va insonlarning huquqlarini muhofiza qilish uchun global asoslari mavjudligi, qonun doirasini rivojlantiradi. Madaniy gomogenizatsiya global birlikni kuchaytirish uchun muhim bir amaldir. Bu, dunyo bo'yicha mamlakatlar, jamiyatlar va tashkilotlar orasidagi madaniy o'zaro munosabatlarni ichiga oladi va global kelishuvni osonlashtiradi. Madaniy gomogenizatsiya, O'zbekistonning dunyo bo'ylab ilgari oshirilayotgan umumiy madaniy qimmatlarga o'tish uchun kerak bo'lgan jamiyatlar orasidagi madaniy aloqalarni kuchaytiradigan tajriba bilan bog'liqdir. Bu, insonlar orasida aloqani kuchaytirish, jamiyatlar bilan ishlash va global mafkuralarni ishonchli ravishda rivojlantirishga yordam beradi. Madaniy gomogenizatsiya, dunyo bo'ylab mavjud bo'lgan madaniy batafsil bilim ravishda kiritish, san'at, madaniyat, fanlar va madaniy xizmatlar sohalariga bogliqdir. Globallashuvda daromadlar tengsizligi mamlakatlar, jamiyatlar va insonlar orasidagi tartibsizlik barcha qarashlarni tark etishga olib keladi. Daromadlar tengsizligi, global iqtisodiyotdagi o'zgarishlar, resurslarni alfa va uning taqsimoti ko'pligining ongli kuchi, mashhur mamlakatlarning butun dunyo bo'ylab iqtisodiy o'sayotganini ko'rinishini o'z ichiga oladi. Daromadlar tengsizligi, dunyo bo'ylab qo'shma ishdagi bo'lgandi, kapitalning yoki resurslarni birlashtirishdan tashqari topayotgan daromadlardan tashqari, davlatlar va organizatsiyalar orasidagi sifatlar va tartibsizliklarni olamni inkor etish uchun muhim qiyinchiliklar tug'diradi. Daromadlar tengsizligi, global iqtisodiyotdagi o'zgarishlarning, mamlakatlar va

organizatsiyalar orasidagi qoida va tariflarning olib borilishi muammolarga olib keladi. Shunday qilib, daromadlar tengsizligi, global xususiyatlarda, iqtisodiy resurslarni birlashtirish va ulardan foydalanish, mamlakatlar orasida tartibsizlikni o'z ichiga oladigan muhim muammosi hisoblanadi. Globallashuvda atrof-muhitning buzilishi dunyo bo'yicha mamlakatlar orasida atrof-muhitni barqaror qilish uchun ko'plab muhitga qanchalik zarar yetkazish xavfini ko'paytiradigan omillar va muammolarni olamiz. Atrof-muhitning buzilishining eng katta sababi nufuzli iqtisodiy muammolar, o'sishi va iqtisodiy farovonlikdagi tartibsizliklardan keladi. Global miqyosda daromadlar, atrof-muhitni buzib ketishi, yo'llar, daryolar, mahsulotlar va madaniy resurslarni buzib ketishi bilan bog'liq zarar yetkazish holatlari ko'payganligi. Globallashuvda mahalliy iqtisodiyotning zaiflashishi, global kon'yunktura va moliyaviy, iqtisodiy va sotsial tizimlarga bog'liqligini ko'proq qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Mahalliy iqtisodiyot global integratsiyada o'rtasidagi mamlakatlar orasida sanoat miqdorlariga bog'liqdir. Ijobiy va salbiy jihatlar o'zaro bog'liq, chunki vaqt, pul va resurslar cheklangan. Globallashuv dunyo ustida ta'sir ko'rsatib, har bir mamlakat va insonning o'z ichiga holda maqsadga muvofiq ijobiy jihatlar ustida ishlash va salbiy jihatlarni kamaytirish uchun harakat qilish zarur.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. Globallashuv asoslari. O'quv qo'llanma. Samarqand: – “SamDCHTI” Nashriyoti, 2023.
2. A.M.Alimov. Globallashuv va mintaqaviy iqtisodiy integratsiya jarayonlari. -T.: «Fan va texnologiya»,
3. <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/sotsiologiya/globallashuvning-nazariy-asoslari-1>